

Dnr KS 2018/310

§ 226 Remiss: Betänkande Vägar till hållbara vattentjänster

Sammanfattning

Utredningen om hållbara vattentjänster har regeringens uppdrag att bland annat se över kommunens skyldighet att ordna vattentjänster enligt 6 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (vattentjänstlagen) och föreslå kostnadseffektiva styrmedel som ökar åtgärdstakten för små avlopp och återvinning av näringsämnen. Uppdraget utökades i december 2017 till att omfatta även vilka möjligheter som finns enligt nuvarande regler att vidta åtgärder för anpassning av dagvattenhanteringen till ett förändrat klimat, föreslå hur va-taxan kan användas för att finansiera sådana anpassningsåtgärder och redovisa regleringen för kostnadstäckning av anpassningsåtgärder i Danmark. I samband med tilläggsdirektivet förlängdes utredningstiden med tre månader.

Utredningen föreslår bland annat att:

- Havs- och vattenmyndigheten ska utses till tillsynsvägledande myndighet för länsstyrelsernas tillsyn över hur kommunerna uppfyller sin skyldighet enligt 6 § vattentjänstlagen.
- ett nytt stycke införs i 6 § vattentjänstlagen som ska göra att kommunerna lägger ett större fokus på att bedöma behovet av vattentjänster.
- ett krav införs i vattentjänstlagen på att kommunerna ska se till att det finns en långsiktig plan för hur försörjning av vattentjänster inom kommunen ska ske och att denna plan ska beslutas av kommunfullmäktige.
- ett krav införs på avloppsdeklaration för små avloppsanläggningar. Ett ackrediterat kontrollorgan utför en enkel kontroll och upprättar en avloppsdeklaration som fastighetsägaren skickar in till kommunen.
- förbättrad avloppsrådgivning och även centraliserad avloppsrådgivning kan också effektivisera kommunernas arbete. Havs- och vattenmyndigheten föreslås få i uppdrag att tillsammans med Konsumentverket utveckla en nationell rådgivning och stödja kommunerna för ökad rådgivning.

- kommunerna ska få stöd med kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte av Havs- och vattenmyndigheten vad det gäller hur tillsyn, taxor och prövning kan utformas för att ge ökad åtgärdstakt.
- kommunerna behöver ha system för att ta hand om näring från små avlopp som kan sättas i kretslopp. Ett etappmål om att öka antalet kommuner som har sådana system bör införas samt ett bidrag till kommuner för utveckling av kretsloppssystem.
- Havs- och vattenmyndigheten ska hjälpa kommunerna att få kunskap om kretsloppsanpassning av små avlopp och Naturvårdsverket ska bland annat hjälpa dem med hur avfallstaxan kan användas för att styra mot fler kretsloppsanpassade anläggningar.

Flera av utredningens förslag har direkta konsekvenser för kommunerna. Dessa är främst införandet av ett krav på en plan hur kommunen långsiktigt ska uppfylla sina skyldigheter att ordna vattentjänster enligt 6 § vattentjänstlagen med en redogörelse för kommunens bedömning av hur en ökad belastning på de allmänna va-anläggningarna ska hanteras vid skyfall, behovsbedömning i 6 § vattentjänstlagen samt införande av en avloppsdeklaration. Remissen har inkommit från Miljö- och energidepartementet och remisstidens längd är till 2018-10-31. Remissen har underremitterats till Stadsbyggnadsnämnden.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen har tagit del av remissen samt det yttrande som inkommit från Stadsbyggnadsnämnden 2018-06-26. Kommunstyrelseförvaltningen instämmer till största delen i de synpunkter som inkommit från Stadsbyggnadsnämnden och bygger därför sitt yttrande utifrån det.

Angående förslag till ändring i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster tillägg till 6§ 1 stycket.

Vid bedömningen av behovet av en vattentjänst enligt första stycket ska särskild hänsyn tas till möjligheten att på ett annat sätt uppnå ett motsvarande skydd för människors hälsa och miljön.

Det är bra att utredningen föreslår en ny lydelse som öppnar upp möjligheten till andra typer av gemensamma va-anläggningar än kommunala eftersom fler enskilda avlopp potentiellt sätt kommer att kopplas till reningsanläggningar som fungerar vilket är till förmån för

människors hälsa och miljön. Dock är frågan hur ofta dessa alternativa lösningar (gemensamhetsanläggningar) kommer vara mer samhällsekonomiskt lönsamma. Ofta blir gemensamhetsanläggningar billigare för att de inte håller samma kvalitet som kommunala anläggningar eller att markåtkomst och liknande löses med hjälp av olika överenskommelser som inte är juridiskt hållbara på lång sikt om konflikter uppstår. Det är ett problem som va-huvudmän i dagsläget måste förhålla sig till då de kan tvingas att ta över dessa anläggningar ifall fastighetsägarna inte längre kan eller vill ta hand om dem. Vill man gå vidare med utredningens förslag bör ett uppdrag ges till förslagsvis Boverket om att de ska ta fram tekniska krav och standarder på hur gemensamma va-anläggningar ska utformas så att de byggs på ett hållbart och fackmannamässigt sätt. Det skulle ge de anslutna fastighetsinnehavarna en väl fungerande anläggning och det skulle minska problemen och kostnaderna för va-huvudmannen vid ett eventuellt övertagande.

Planering av vattentjänster

6 a § För varje kommun ska finnas en av kommunfullmäktige fastställd plan för hur kommunen långsiktigt ska uppfylla sina skyldigheter att ordna vattentjänster enligt 6 §.

Kommunstyrelseförvaltningen är positiv till att ett helhetsgrepp ska tas kring alla vattentjänster och deras utveckling samt att det ska förankras i kommunens politiska del så väl som i tjänstemannadelen. Det är dock nödvändigt att mindre justeringar av till exempel tidsplaner kan göras utan att hela planen behöver gå ut på samråd. I betänkandet står att så ska kunna göras om bara ett fåtal berörs. Kommer det att finnas någon vägledning till hur många som menas med ”ett fåtal”?

Det finns en motsägelse mellan att behålla begreppet ”snarast”, som enligt utredningen innebär ungefär sex år, baserat på den tid som länsstyrelsen i vissa fall har gett kommuner vid förelägganden om att bygga ut kommunalt vatten och avlopp, och inte ändra det till ”så snart det kan ske” när det samtidigt föreslås att ett rimligt tidsperspektiv för en va-plan skulle vara 12 år. Därför föreslås att betänkandet revideras på den punkten.

Planen ska innehålla en redogörelse för kommunens bedömning av hur en ökad belastning på de allmänna va-anläggningarna ska hanteras vid skyfall.

Texten bör formuleras på ett annat sätt. Den nuvarande formuleringen implicerar att den allmänna va-anläggningen kan eller bör ha någon möjlighet att ta hand om ett skyfall, vilket inte är rimligt. Anläggningen blir påverkad vid skyfall, och i och med det riskerar också övriga samhället att bli påverkat. Det är viktigt att veta hur den allmänna va-anläggningen påverkas vid ett skyfall samt vilka konsekvenser det kan leda till, men va-anläggningen kan på intet sätt ta hand om ett skyfall. En alternativ formulering skulle kunna vara: Planen ska innehålla en bedömning av hur den allmänna va-anläggningen påverkas vid ett skyfall.

Generellt behöver betänkandet revideras med avseende på vad som skrivs om hållbar dagvattenhantering och skyfall. På vissa ställen står det att va-anläggningen varken kan eller ska ta hand om skyfall och på vissa ställen står det att den ska det. Enligt branschens riktlinjer och vedertagen kunskap så är det inte samhällsekonomiskt försvarbart att skyfall hanteras av va-anläggningen. När det gäller hantering av skyfall kan bara en god samhällsplanering och höjdsättning av bebyggelsen minimera skadorna. Det är frågor som regleras i Plan- och bygglagen vilket också utredningen lyfter upp.

Kommunstyrelseförvaltningen instämmer i Stadsbyggnadsnämndens bedömning av det särskilda yttrande som ingår i betänkandet och som särskilt tar upp utredningens bristande förutsättningar och resultat vad gäller hållbar dagvattenhantering och skyfallshantering. Även i själva betänkandet tas detta upp genom att föreslå fortsatt utredningsarbete om:

- Dagvattenhanteringen i ett större sammanhang.
- Möjligheter till markåtkomst för en långsiktigt hållbardagvattenhantering.

Det är ett förslag som Kommunstyrelseförvaltningen ställer sig bakom.

6 b § Innan kommunen antar en plan enligt 6 a § ska kommunen

- 1. på lämpligt sätt och i skälig omfattning samråda med de fastighetsinnehavare och myndigheter som kan ha ett väsentligt intresse av planen, och*
- 2. ställa ut ett förslag till plan för granskning under minst fyra veckor.*

Kommunen ska informera om utställningen på sin webbplats före utställningstidens början. Informationen ska innehålla uppgift om förslaget

huvudsakliga innebörd, var det ställs ut samt inom vilken tid och till vem synpunkter ska lämnas.

6 c § När kommunen antar planen enligt 6 a § ska kommunen ta hänsyn till de synpunkter som kommit fram i samrådet och granskningen enligt 6 b §.

6 d § Bestämmelserna i 6 b och 6 c §§ gäller även förslag till ändringar i en plan enligt 6 a §. En kommun behöver inte ställa ut ett förslag till ändring i planen som endast berör ett fåtal fastighetsinnehavare eller annars är liten.

Kommunstyrelseförvaltningen har inget att invända mot det föreslagna samrådsförfarandet men kan samtidigt konstatera att det kommer att kräva ytterligare resurser att hantera.

Underlag för beslut

- Missiv och sändlista
- Vågar till hållbara vattentjänster, betänkande av Utredningen om hållbara vattentjänster
<https://www.regeringen.se/49bad4/contentassets/a6a8c5c6ee8c4845842ae298d69e331b/vagar-till-hallbara-vattentjanster-sou-201834>
- Remissvar från Stadsbyggnadsnämnden 2018-09-19, § 131

Kommunalrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar

1. Kommunstyrelseförvaltningens yttrande ska utgöra Haninge kommuns remissvar.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelseförvaltningens yttrande ska utgöra Haninge kommuns remissvar.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Expedieras: Akt

För verkställighet: KSF

För kännedom: Miljö- och energidepartementet, SBN, Per Tholander, Berit Pettersson